

9. Romeinen 9.1-33 - Slechts een overblijfsel wordt behouden

a) Paulus verdriet om zijn eigen volk

Na de eerste acht hoofdstukken van zijn brief moet Paulus met de hand op het hart, in bijzonder krachtige woorden, onderstrepen dat hij zich werkelijk om het Israël naar het vlees bekommert. Hij zegt "dat het een grote bron van droefheid voor mij is, en een voortdurende smart voor mijn hart." (Rom 9.3)

"Want ik zou zelf wel wensen van Christus vervloekt te zijn, weg van Christus, ten gunste van mijn broeders, mijn familieleden wat het vlees betreft." (Rom. 9.3) Dat Paulus zelfs van Christus verbannen zou willen zijn ten behoeve van het deel van Israël dat Hem niet volgt, onderstreept hoe ernstig hun situatie is. Zij staan door hun ongeloof zelf buiten Christus, met alle gevolgen van dien. Paulus heeft dat in de eerste acht hoofdstukken van zijn brief uitvoerig uiteengezet. Zonder Christus zijn alle mensen verloren, ook de Joden.

Van hen zegt hij: "Zij zijn immers Israëlieten, voor hen geldt de aanneming tot kinderen en de heerlijkheid en de verbonden en de wetgeving en de eredienst en de beloften. Tot hen behoren de vaders, en uit hen is, wat het vlees betreft, de Christus voortgekomen, Die God is, boven alles, te prijzen tot in eeuwigheid! Amen! (Rom. 9.4-5)

De indrukwekkende opsomming van Israëls voorrechten betekent blijkbaar niet dat al die zegeningen automatisch voor iedere Israëliet geldigheid hebben. Ze behoren van nature bij het volk, omdat God Israël daartoe heeft uitgekozen. Maar zonder verbonden te zijn met Christus, brengen deze voorrechten uiteindelijk geen redding.

b) Ook in het Oude Testament werd slechts een overblijfsel uit het volk behouden

Zijn Gods beloften aan Israël dan vervallen? Had God niet beloofd dat met de komst van de Messias heel Israël behouden zou worden? Blijkbaar is dat toch niet gebeurd? Nee, zegt Paulus: Gods Woord is niet vervallen, maar het moet wel goed worden begrepen. "Niet allen die uit Israël zijn voortgekomen, zijn Israël. Ook niet omdat zij Abrahams nageslacht zijn, zijn zij allen kinderen." (Rom. 9.6). Paulus legt vervolgens uit wat hij bedoelt.

Ook in de vroege geschiedenis van Israël maakte God al duidelijk dat niet al Abrahams kinderen kinderen van God zijn. De eerste scheiding die zich voordeed was dat Izak werd gekozen, niet Ismaël. Niet de vleselijke nakomelingen van Abraham zijn dus allemaal Gods kinderen. (Rom. 9:6-8)

In deze verzen maakt Paulus dus onderscheid tussen Israël als lichamelijke afstamming en Israël zoals God het ziet. Niet iedere afstammeling van Jakob behoort automatisch tot het ware Israël. Evenmin zijn alle nakomelingen van Abraham daarom kinderen van God. Paulus laat dus zien dat het Israël dat op Gods verbondsbeloften mocht rekenen, kleiner was dan het totaal van het nageslacht van Abraham.

Dat is overigens geen nieuwe gedachte. In de voorgaande hoofdstukken heeft Paulus dit al uitvoerig uitgewerkt. In Rom. 9:9-13 werkt hij het verder uit door te wijzen op Izak en Ismaël, en vervolgens op Jakob en Ezau. Al in het Oude Testament blijkt dat God binnen de lichamelijke afstamming onderscheid maakt. Niet iedere fysieke nakomeling deelt vanzelf in de verbondszegeningen.

Is dat niet onrechtvaardig van God? Dat zal ongetwijfeld een veelgehoord bezwaar zijn geweest van Joden die Paulus' woorden hoorden. Paulus verwerpt die gedachte.

Paulus neemt Gods beloften aan Abraham en de verbonden met Israël als uitgangspunt. Vervolgens laat hij zien dat God Zelf deze beloften anders uitwerkt dan veel Joden in Rome blijkbaar verwachtten. Als voorbeelden grijpt Paulus terug op het meest bepalende moment uit Israëls geschiedenis: de uittocht uit Egypte. Tegen Mozes zegt God dat Hij Zich ontfermt over wie Hij wil. Daarom, zegt Paulus, hangt het niet af van hem die wil of van hem die loopt, maar van God, Die Zich ontfermt (Rom. 9:15-16). Farao is vervolgens het voorbeeld van iemand die door God werd verhard, zodat Gods Naam over de hele aarde bekend zou worden (Rom. 9:17).

Paulus komt later op deze gedachte van de verharding terug, vooral in Rom. 11.29-32. Met die verzen in gedachten lijkt het mij aannemelijk dat Paulus hier niet een algemene leer over de uitverkiezing ontvouwt, maar spreekt over een concreet moment in de heilsgeschiedenis. Wanneer God iemand — of zelfs Israël als geheel — verhardt, doet Hij dat met een groter doel: Zijn Naam bekendmaken onder alle volken. Dat blijkt ook uit wat Paulus vervolgens zegt.

Opnieuw benadrukt hij Gods soevereine recht: "Zal ook het maaksel tegen hem die het gemaakt heeft zeggen,; waarom hebt u mij zo gemaakt? Of heeft de pottenbakker geen macht over het leem, om uit dezelfde klomp klei het ene voorwerp tot een eervol, en het andere tot oneervol voorwerp te maken?" (Rom. 9.20-21)

Opvallend is dat in de woorden "Waarom hebt U mij zo gemaakt?" het Griekse woord *houtos* ("zo", "op deze wijze") voorkomt. Hetzelfde woord zal Paulus later gebruiken in Rom. 11.26: En zo zal heel Israël zalig worden. In Rom. 9.20 betekent *houtos* onmiskenbaar: "op deze manier."

In Rom. 9.22-23 volgen enkele moeilijke zinnen. Samengevat lees ik dat God de voorwerpen van toorn, die voor het verderf gereed waren, met veel lankmoedigheid heeft verdragen, hoewel Hij Zijn toorn en macht had kunnen tonen. Daarmee had Hij uiteindelijk het doel Zijn heerlijkheid bekend te maken aan de voorwerpen van ontferming, die Hij tevoren tot heerlijkheid had bereid.

c) Ook het Oude Testament sprak al over heidenen die volk van God worden

Met de uitdrukkingen "voorwerpen van toorn" en "voorwerpen van ontferming" zet Paulus zijn beeld van de pottenbakker voort. Om goed te begrijpen wie hij met die "voorwerpen van ontferming, die Hij van tevoren bereid heeft tot heerlijkheid" bedoeld worden, is het behulpzaam naar Rom. 9.24 te kijken. "Dat zijn wij, die Hij geroepen heeft, niet alleen uit de Joden, maar ook uit de heidenen."

De voorwerpen van ontferming zijn dus degenen die horen bij de gemeente van Christus: Joden én mensen uit de volken die Jezus zijn gaan volgen. Vervolgens laat Paulus met citaten uit Hosea zien dat God al had aangekondigd dat Hij eens tegen mensen uit de volken zou zeggen: "U bent Mijn volk." Wie vroeger niet geliefd waren, zouden geliefden van God worden. Wie eens niet Zijn volk waren, zouden zonen van de levende God genoemd worden. (Rom 9.25-26)

Daarnaast citeert Paulus Jesaja, die zegt dat van Israël "slechts het overblijfsel behouden zal worden." Ook daarmee bevestigt hij opnieuw dat niet alle Joden behouden worden. (Rom. 9.27) Dit is zichtbaar in de gemeente in Rome, waar van dat etnische volk Israël slechts een overblijfsel bijeenkomt, samen met heidenen die gerechtigheid door het geloof hebben verkregen en die nu "Mijn Volk" en "geliefde" worden genoemd. (Rom. 9.25)

Terug naar Rom. 9:22-23. De voorwerpen van ontferming zijn dus de gelovigen uit zowel Israël als de volken: de gemeente van Christus. De voorwerpen van toorn die God met lankmoedigheid verdraagt, lijken mij de ongelovigen, zowel uit Israël als uit de volken. Ook hier lijkt Paulus dezelfde lijn voort te zetten die hij eerder in de brief al heeft ontwikkeld.. Vergelijk bijvoorbeeld Rom. 1.18-2:4. Daar beschrijft hij hoe Gods toorn over de zondige mensheid geopenbaard wordt,

terwijl God Zijn oordeel nog uitstelt. Dat geduld heeft een doel: uiteindelijk Zijn heerlijkheid openbaren aan hen die Hem in Christus volgen.

Overigens suggereert Paulus nergens in Rom. 1 en 2 dat deze mensen zich niet zouden kunnen bekeren. Integendeel, juist omdat Gods goedertierenheid hen tot bekering wil leiden, roept hij hen op zich te bekeren en te geloven. En het beeld van de pottenbakker dat Paulus gebruikt is ontleend aan Jeremia 18. In die context gaat dit over de noodzaak van Israël om zich te bekeren (Jer. 18.8, 11). Dat bevestigt dat het goed is om Paulus' woorden in Rom. 9 niet in het kader van een algemene leer van uitverkiezing te plaatsen.

Aan het einde van het hoofdstuk vat Paulus de lijn van zijn eerdere betoog nog eens samen. Mensen uit de volken hebben gerechtigheid ontvangen door het geloof, terwijl Israël die gerechtigheid niet bereikte, omdat het haar zocht uit werken en niet uit geloof (Rom. 9.30-32).

Het Evangelie draait om Jezus Christus en geloof in Hem. Hij is de steen des aanstoots geworden waar velen van Israël over zijn gestruikeld. Maar allen die hun geloof op Hem bouwen, zullen niet beschaamd uitkomen (Rom. 9.33).

Rom. 10.1-3 passen nog goed bij dit betoog van Rom. 9; Paulus herhaald in wezen Rom. 9.1-3, want hij drukt opnieuw uit hoe hij wenst dat Israël zijn zaligheid vindt. Ze doen wel hun best, maar missen de gerechtigheid die God door het geloof in Christus geeft.